

AlcM]; *veracreuer*. *Veramor* [a penes compost Ss. xv-xvi, *DAg.*] *Veredict* [Lab. 1864] 'sentència del jurat' (possiblement 'pronunciació de jutge', veg. *LleuresC*, 30), pres de l'angl. *verdict* 'sentència de jurat o de jutge' < fr. ant. *veir-dit*. *Veridic* [1444, poc usat fins al S. XVIII, *Belv.*], pres del ll. *veridicus* 'que diu la veritat'; *veridicitat* [1403; *Belv.*].

Verificar [Llull; 1472]; *JnEsteve*: «*verificar* o afirmar: afirmar, roborare, verificare» (*LiEleg.*, t-3-5). Cultisme que aviat s'afirmà. Però importa evitar l'horrend barbarisme de donar-li valor de 'realitzar, accomplir, fer, celebrar'; *verificació* [S. xv, *AlcM*], de cap manera no es pot usar més que en el sentit de 'comprovació, constatació de la realitat d'un fet': aquest, endemés, és l'únic que li ha donat el llenguatge dels nostres homes de lleis i de política: «la persona citada --- deu declarar en la procura lo impediment, y *verificar* aquell ab propri jurament prestador en poder del mateix notari», *Ll. de Peguera (Pràctica de Corts, 1632, 71.6f.)*; *verificable* i *verificabilitat* (Llull), només 'susceptible de comprovació'; *verificatiu*. *Verifigi*.

Revera, llatínisme broix 'en realitat, verament' (ll. *rē vēra*) 'segons els fets': «en les quals cartes hajan a fermar --- que aquelles quantitats qui's donan a cambi o altre contracta, a risc dels dits navilis o fustes, són preses *revera*, tot frau cessant, per obs o per necessitat, o per spatxament lur», c. 1400 (ordinacions de fets marítics, apèndix al *Consolat de Mar*, ed. Moliné, p. 211); i veg. encara, cita de Faraudo, *Misc. Fabra* (ací RES).

Versemblant [S. XIV]: «Los *vers-semblants* arguments són de les coses qui han acostumat d'evenir sovent, o de les coses que hom cuyda que sien, o de les coses qui han alguna semblança que sien *veres*», *Libre dels Ensenyaments de Brunet Lati* (BABL II, 215); «La tota neta / --- / del Creador, / potent senyor, / de 've', brutura, / res de sutzura, / en cos, sperit / haver sentit / sols un instant? / no 's *versemblant!*», *JRoig (Spill, 10922)*; «història és comptar les coses antigues qui són stades - e faula és dir coses que no són *veres*, ne de *versemblant* evidència alguna» S. xv, *Doctrina Moral d'En Pacs*.

Antigament s'usà sovint com adverbí sense afegir-hi cap sufix: «regidors de la ciutat --- deven ésser haüds en gran reverència; on --- no tots --- deven ésser rebuts --- a aquest ofici, mas aquells qui no tant solament sàpien e puxen *versemblant* aprofitar en la cosa pública, ans encara que lurs persones --- e obres --- apareguen honorables», *Eiximenis (Do. Comp., NCl., 99)*; amb el mateix ofici apareix en el *Testament d'En Serradell de Vic*, princ. S. xv (*NCl. CIII*).

En els *Colloquis de Tortosa* de C. Despuig (1555) com a substantiu per 'versemblança': «Tortosa molt antic poble --- tinc per a mi que és lo primer que en Espanya se és edificat --- per alguns *versemblants* y bones conjunctures pot la persona creure una cosa tal --- prengué al temps de la edificació --- figura de armes com és la nau per a denotar del seu --- fundador Túbal la navegació --- per totes estes rahons, conjec-

tures y *versemblants* --- és la primera població de Espanya ---» (iv, ed. Eulàlia Duran, 142, 145).

Versemblança [Lacav.]; *versemblantment* [Lab.]. *Inversemblant* [Lab.]: «Deixeu-me dir la gesta, d'*inversemblant* memòria, / quan per nit de xurria, naufrag en desconhort, / Odysseus, el Laèrtida, de procellosa història, / tot cercant un refugi es ficà Lyon dOr. / Un jazz-band epilèptic trepidava la rumba / --- / Fastiguejat d'enuig, tantost no trencà el dia, / féu un parell de Rambles, rúfol, amunt i avall; / prengué el seu cafè amb llet, pla de la Boqueria, / es capbussà en el port, i se n'anà al carrall», Coromines (*O. C.*, 1345); *inversemblança*. També es va assajar un cpt. savi *verisimil* [Lacav.], innecessari i que tingué poc èxit, amb *inverisimil* i *verisimilitud*; *verosimil* és un castellanisme, mal forjat i incorrecte llatínament.

VERAI, encara que a penes es pot dir que aquest mot hagi estat mai català, no havent estat usat més que per poetes de llenguatge provençalat,⁹ des de Gui. de Cervera, passant per Cerverí de Girona i escriptors de la família Marc fins a primers del S. xv («del *veray* Déu qui tostemps fo», *Testament d'En Serradell*, v. 553), tractem en breu apèndix d'aquest mot cabdal del francès (*verai* ant.: *vrai* S. XIV ---) també representat en llengua d'oc antiga i avui a Provença, *verai*. Perquè els romanistes del nostre segle no n'han sabut donar més que assaigs etimològics evidentment inadmissibles.

La semblança amb el llatí *VERAX*, -ACTIS, imposava pensar-hi com ja féu l'iniciador Diez, *Etym. Wörterbuch*, 700) per més que hi trobés visibles escrupols fonètics, que no aturaren Suchier (*Gr. Grundr.*, 790) ni Salvioni (*R. I. Lomb.* XLIV, 946). Però tot el que després s'ha acceptat és molt pitjor. Hi objectaven que el resultat fonètic havia de ser fr. ant. *verais* o *veraiz*, i més diferent encara en llengua d'oc. Per això els uns proposaren postular un ll. vg. **VER-AIUS* format amb el ll. *aiō*, comparant-ho amb *veridicus* de *dico*: Herzog, *Bausteine Mussafia* 1905, 501, i M-Lübke, *REW*^{1,2}, 9214.

Forjadura estranyament fantàstica, com sigui que *aiō* ja era estrany al llatí vulgar, en el clàssic un verb defectiu, moribund, i inacceptable la comparació amb *dico*, mot que expressa idees, frases, afirmacions amb sentit, mentre que *aiō* solament servia com a incís per atribuir «mots», plans, interjeccions i coses anàlogues, sense gaire més sentit que un *eheu* o un *eia*. Diez havia conjecturat si el ll. vg. havia pogut canviar *VERAX* en **VERACUS*, no se sap per què, capritxosament; i Bloch, seguit pel Bloch-Wartburg, tot i reconèixer que això és encara més impossible en llengua d'oc (i contradit per les formes *verasio* i anàlogues dels antics dialectes italians), accepten aquesta escapadòria suposant que en llengua d'oc sigui, en pes, un simple manlleu del francès.

Un deixeble romanès de Meyer-Lübke, Iorgu Iordan (*Zeitschr. f. rom. Ph.* XLIII, 1923, 719) proposà partir del comparatiu llatí *VERACIUS*, amb el pretext que unes Fórmules Merovingies del S. VIII grafien *veratius scire* per 'saber-ho més segur, saber-ho del